

Vangen van de Aziatische hoornaar met gele poten

Vespa velutina nigrithorax

Richtlijn 2025

Aangezien de Aziatische hoornaar is opgenomen als een voor de Europese Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soort (EU-Verordening nr. 1141/2016), worden de onderstaande bepalingen voorgesteld in het kader van een overgangsregeling, in afwachting van de goedkeuring van het ontwerp van ordonnantie betreffende de preventie en het beheer van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ("ordonnantie IUS"), die uitvoering geeft aan Verordening (EU) nr. 1143/2014.

Deze bepalingen zijn van toepassing vanaf het jaar 2025 en blijven gelden tot de inwerkingtreding van voornoemde ordonnantie of tot de goedkeuring door het Gewest van een geïntegreerde beheerstrategie.

Er zal jaarlijks een evaluatie worden uitgevoerd om de maatregelen aan te passen op basis van praktijkervaringen en wetenschappelijke vooruitgang.

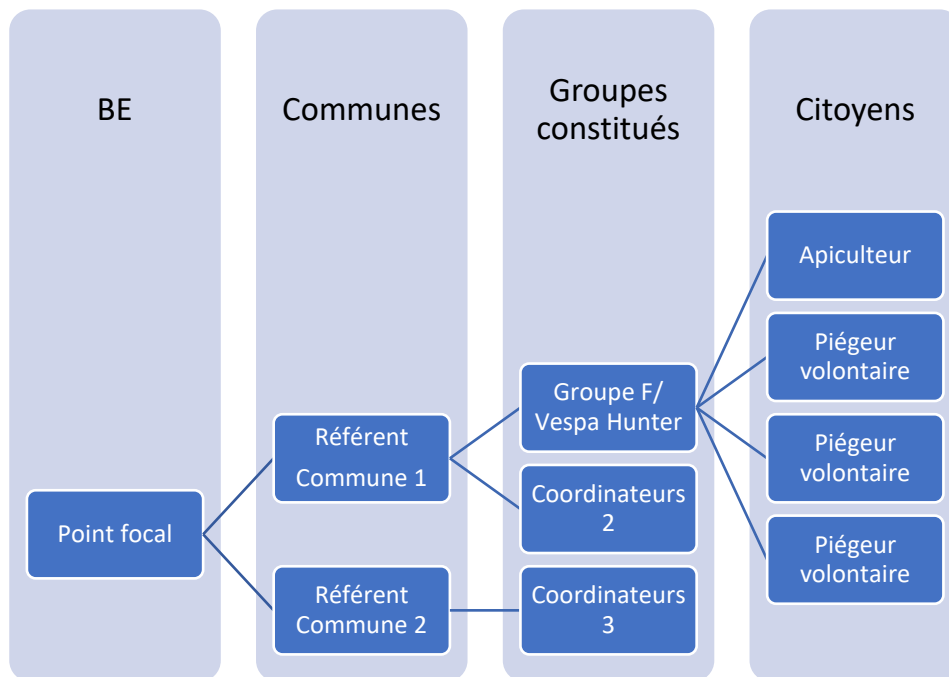
Aangezien de Aziatische hoornaar inmiddels goed gevestigd is in België en ruimer in West-Europa, lijkt uitroeiing, op basis van de huidige kennis en beschikbare technieken, niet langer haalbaar.

Het vangen (selectieve vangst), hoewel vaak toegepast, blijft een controversiële methode wegens de niet-aangetoonde effectiviteit en het risico op bijvangst van niet-doelsoorten.

Wanneer deze methode desondanks wordt ingezet met het oog op de bescherming van bepaalde risicogebieden en eventueel het lokaal beperken van nieuwe nesten in het voorjaar, is het essentieel de aanbevelingen van dit document te volgen, in het bijzonder wat betreft de selectiviteit van de vallen, om de impact op de biodiversiteit te beperken.

In de zin van deze richtlijn wordt verstaan onder:

- 1° "**Vangen**": het aantrekken en vangen van Aziatische hoornaars met het oog op hun eliminatie, teneinde hun verspreiding en/of predatie te beperken.
- 2° "**Regionaal aanspreekpunt**": de dienst of persoon die binnen de gewestelijke administratie is aangewezen voor de opvolging en coördinatie van een geïntegreerde beheerstrategie voor de Aziatische hoornaar.
- 3° "**Lokaal referentiepersoon**": de door de gemeentelijke overheid aangewezen persoon die instaat voor de opvolging en operationalisering van een geïntegreerde beheersstrategie op gemeentelijk niveau.
- 4° "**Vangstcoördinator(en)**": de natuurlijke of rechtspersonen die, onder toezicht van de lokale referentiepersoon, de vrijwillige vangstactiviteiten van Aziatische hoornaars op het terrein coördineren.
- 5° "**Vrijwillige vangers**": de natuurlijke personen die, onbezoldigd en onder toezicht van de vangstcoördinatoren, Aziatische hoornaars vangen.

Rollen en verantwoordelijkheden

1° Regionaal aanspreekpunt

Het regionaal aanspreekpunt (LB – nature@environnement.brussels) ontwikkelt informatie-instrumenten en stelt deze op gewestelijk niveau ter beschikking voor de uitvoering van een geïntegreerde beheersstrategie voor de Aziatische hoornaar, in samenwerking met groep F en de gemeenten. Het volgt de regelgevende, wetenschappelijke en technische evoluties op en past de protocollen indien nodig aan.

Deze documenten worden verspreid onder de lokale referentiepersonen en beschikbaar gesteld op het gewestelijk portaal **renature.brussels**:

<https://renature.brussels/nl/soorten/dieren/vespa-velutina>

<https://renature.brussels/nl/acties/gezonde-stad/draag-bij-aan-het-evenwichtig-beheer-van-de-aziatische-hoornaar>

Het aanspreekpunt coördineert de informatie-uitwisseling met en tussen de lokale referentiepersonen en bundelt, in voorkomend geval, de gegevens afkomstig van terreinacties ten behoeve van rapporten over de staat van de natuur en het leefmilieu.

Daarnaast organiseert het minstens één jaarlijkse opleiding voor lokale referentiepersonen en/of coördinatoren.

2° Lokale referentiepersoon

- **Erkenning**

De lokale referentiepersoon wordt aangeduid door de gemeentelijke overheid en zijn/haar contactgegevens worden meegedeeld aan het regionaal aanspreekpunt.

Deze functie vereist een officiële opleiding verstrekt door een bevoegde instantie in België (Brussel, Wallonië, Vlaanderen) of een gelijkwaardige opleiding.

- **Taken**

De lokale referentiepersoon verzekert de opvolging en coördinatie van de acties op gemeentelijk niveau. Hij/zij verspreidt de informatie van het regionaal aanspreekpunt naar burgers (informatiediensten, sociale media, gemeentelijk infoblad...) en naar het gemeentepersoneel.

Hij/zij is het voornaamste aanspreekpunt voor de vangstcoördinatoren, met wie de samenwerkingsafspraken worden geformaliseerd, en ziet erop toe dat correcte en specifieke informatie over de Aziatische hoornaar wordt verstrekt.

3° Vangstcoördinatoren

De vangstcoördinator(en) zien toe op de naleving van de vangstprotocollen die gelden voor het lopende kalenderjaar (Bijlage I), welke kunnen worden aangepast aan nieuwe regelgevende of wetenschappelijke inzichten.

Zij informeren de vrijwillige vangers over deze voorwaarden en zorgen voor de ondertekening van het vangstcharter (Bijlage II).

Zij begeleiden en ondersteunen het netwerk van vrijwillige vangers, formuleren aanbevelingen en verwijzen complexe situaties door naar de lokale referentiepersoon of het regionaal aanspreekpunt. Zij waken over de veiligheid van de terreinactiviteiten, het gebruik van geschikt materiaal en de wettelijkheid van de handelingen, met inbegrip van eventuele vergunningsvereisten.

Zij moeten beschikken over aantoonbare terreinervaring en een officieel opleidingsattest van het Brussels Gewest, Wallonië of Vlaanderen, **of** de opleiding van groep F hebben gevolgd en door hen worden gecoördineerd.

Voor elke vangstperiode organiseren zij een informatiesessie voor de betrokken vrijwilligers, met aandacht voor de ecologie van de hoornaar en goede vangstpraktijken.

Zij verzamelen en centraliseren alle wekelijkse vangstfiches van hun zone (Bijlage III) en bezorgen de samengevatte gegevens aan het regionaal aanspreekpunt binnen 30 dagen na afloop van elke vangstperiode (uiterlijk 1 juli).

4° Vrijwillige vangers

Vrijwillige vangers engageren zich om het vangstprotocol (Bijlage I) toe te passen gedurende minstens één interventieperiode.

Zij nemen kennis van de goede praktijken samen met de coördinator(en) en verbinden zich ertoe deze na te leven via een charter. Zij registreren de vangsten via de door de coördinatoren voorgestelde middelen (papier, QR-code, online formulier...) binnen de vastgelegde termijnen.

Zij nemen actief deel aan de informatiesessies om maximale selectiviteit te waarborgen en zijn in staat de doelsoort correct te identificeren.

Bijlage I. Vangstprotocol 2025

Algemene voorwaarden

Op basis van de beschikbare gegevens en instrumenten blijkt dat het vangen van de Aziatische hoornaar bijzondere voorzorgsmaatregelen **vereist om de eventuele vangst van niet-doelsoorten te beperken**.

In dat kader moet het vangen strikt worden omkaderd en is het verboden in openbare groenzones (behoudens gemotiveerde uitzonderingen), waarvoor in elk geval een schriftelijke toestemming van de beherende administratie vereist is.

In **beschermde natuurgebieden** (natuurreservaten, Natura 2000-habitats, ZHVB) moet vóór elke vangstactiviteit een afwijking van de ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud worden verkregen. Indien een dergelijke afwijking wordt toegestaan, is een bijzonder nauwgezette en rigoureuze opvolging vereist.

De start van de vangstcampagne ("groen licht") wordt bevestigd door de coördinatoren (officiële communicatie), op basis van de weersomstandigheden en de vangsten in de referentie-installaties.

Er wordt aan herinnerd dat ook andere technieken (elektrische harpen, muilkorven, vangmuilkorven...) kunnen worden ingezet om bijenkasten rechtstreeks te beschermen.

Algemene aanvaardbaarheidsvoorwaarden voor vallen

Kenmerken van de vallen :

- Uitsluitend **vallen met fysieke selectie**:
  - Ingang: opening van 8,4 mm (min. 8 mm – max. 8,6 mm), bedoeld voor de selectie van koninginnen van de Aziatische hoornaar;
  - Uitgang: ovale openingen van 5,5 mm (min. 5 mm – max. 6 mm) om niet-doelsoorten te laten ontsnappen.
- Het deksel is rood of geel.
- Het wordt aanbevolen een val te **gebruiken waarbij het lokaas wordt geabsorbeerd** door een materiaal (spons, geïmpregneerd zaagsel, plantaardig bio-absorberend materiaal, plantaardige vezels, gedehydrateerd dennen- of sparrenhout), zodat insecten niet verdrinken. De val wordt licht hellend, quasi horizontaal geplaatst om te vermijden dat ze zich met regenwater vult, en beschermd tegen volle zon (om verdamping en thermische stress bij niet-doelsoorten te beperken).
Bij voorkeur worden vallen indirect of gedeeltelijk aan zonlicht blootgesteld en niet aan overmatige hitte.
- Het is ook mogelijk vallen te gebruiken waarbij het lokaas niet toegankelijk is voor insecten, op voorwaarde dat zij voldoende selectiviteit en een uitweg voor niet-doelsoorten garanderen (bv. vallen van het type *Yaseng*).
- **Verdrinkingsvallen (klokken, klassieke wespenvallen, flessensystemen...) zijn af te raden en in bepaalde zones verboden.**

Lokstoffen :

- Voorkeur gaat uit naar een zelfbereid mengsel, samengesteld uit gelijke delen (1/3): donker bier (of shandy) + witte wijn + siroop van rood fruit (zwarte bes, grenadine...), dat in het absorberende materiaal wordt geïmpregneerd. Behoudens een latere andersluidende beslissing van de federale overheid, worden deze mengsels niet beschouwd als biocidengebruik (TP19).
- Het gebruik van commerciële vloeibare lokstoffen is mogelijk.
Let op: deze kunnen in bepaalde gevallen of in de toekomst worden geclassificeerd als biocide TP19 door de federale overheid en dus onderworpen zijn aan lokale

gebruiksverboden van biociden (raadpleeg het etiket, controleer of het product een toelatingsnummer heeft of of het voorkomt op de federale website¹).

Onderhoud van de vallen

- Controleer de val om de 24 tot 48 uur (vóór verzadiging met hoornaars, volledige verdamping van het lokaas, enz.).
- Vernieuw het lokaas maximaal om de ± 7 dagen (om de ± 3 dagen bij temperaturen boven 25°C).
- Plaats de val steeds terug op dezelfde locatie, tenzij verwijdering noodzakelijk is (zie stopcriteria).

Beheer van de vangsten – drie mogelijke situaties

1. **Uitsluitend vangst van Aziatische hoornaars** : Plaats de val één nacht in de diepvriezer, verwijder de dode hoornaars, vul het lokaas aan en plaats de val opnieuw.
2. **Uitsluitend vangst van niet-doelsoorten** ; Open de val, laat de insecten vrij en plaats de val opnieuw, eventueel na aanvulling van het lokaas.
3. **Vangst van Aziatische hoornaars én niet-doelsoorten** : Verdoof alle insecten door de val in de koelkast te plaatsen (max. 1 uur bij 4°C). Laat vervolgens de niet-doelsoorten vrij met inachtneming van alle nodige voorzorgsmaatregelen om steekrisico's te vermijden. Dood de Aziatische hoornaars door ze te pletten of door ze langer dan 12 uur in de diepvriezer te plaatsen.

Vangst van stichtende koninginnen / voorjaar (15 maart – 1 mei)

In principe toegestane periode: van 15 maart tot 1 mei.

De vangstperiode kan reeds vanaf midden februari worden voorzien, bij droog weer, indien de dagtemperaturen volgens de voorspellingen van het KMI meerdere dagen 12°C of hoger bereiken (activiteitspiek rond 15°C). De periode duurt gemiddeld ongeveer 7 weken en kan, afhankelijk van de weersomstandigheden, worden verlengd tot eind mei.

De aanvang, duur en het einde van de periode zijn dus afhankelijk van de weersomstandigheden die het ontwaken uit de winterrust van de stichtende koninginnen bepalen.

Het is essentieel de vangstcampagne te starten en te beëindigen op de data die worden vastgesteld en gecommuniceerd door het regionaal aanspreekpunt, in samenwerking met groep F.

Start van de vangst:

- **Groen licht van de coördinatoren** (uitvliegen van de koninginnen).

Stopzetting van de vangst wanneer:

- koninginnen van de Europese hoornaar worden gevangen, of
- de meerderheid van de vangsten bestaat uit niet-doelsoorten, of
- geen Aziatische hoornaars worden gevangen ondanks gunstige weersomstandigheden, of
- het einde van de vangstcampagne is bereikt (minder vangst van koninginnen / opkomst van werksters → **rood licht van de coördinatoren**).

Locatie van de vallen

---

¹ <https://apps.health.belgium.be/gestautor-public-search/>

- Voor zover de plaatsing van de val de directe blootstelling van gebruikers niet verhoogt, binnen een straal van 200 m van:
  - actieve bijenkasten, of
  - nesten die het voorgaande jaar (jaar n-1) werden waargenomen, of
  - infrastructuren met verhoogd risico (scholen, crèches, woonzorgcentra, ziekenhuizen).
- Vangst is mogelijk op locaties met sterke bloei of in de nabijheid van compostplaatsen, mits voorafgaand advies van de coördinatoren.
- Geen systematische vangst zonder duidelijke reden, noch in de onmiddellijke nabijheid van druk bezochte zones of woningen (deuren, ramen, balkons...).

Dichtheid van de vallen: tussen 13 en 19 vallen per km², wat neerkomt op een onderlinge afstand van 177 tot 230 m, gemiddeld één val om de 200 m.

Hoogte van de vallen: tussen 30 cm en 2 m boven de grond.

Transport van koninginnen

- Enkel toegestaan met het oog op hun **doding**; het vrijlaten van levende koninginnen vormt een **inbreuk op de Europese regelgeving**.

Bijlage II. Charter voor vrijwillige vangers

De vangstcampagnes van de Aziatische hoornaar vereisen een coördinatie op lokaal (en bovenlokaal) niveau om een overmatige dichtheid van vallen en niet-doelvangsten te vermijden, de meest relevante vangstperiodes te respecteren (geen permanente vangst) en een basismonitoring van de vangsten te verzekeren (Aziatische hoornaar en bijvangsten). Vrijwilligers zijn verplicht een overeenkomst te ondertekenen met de vangstcoördinatoren (papieren versie of via de website van groep F).

Ik, ondergetekende, ...

heb ..... val(len) ontvangen/geproduceerd/geplaatst met het oog op het vangen en doden van stichtende koninginnen en/of reproductieve individuen van de Aziatische hoornaar met gele poten, voor de periode .....

Ik erken dat deze vallen niet uitsluitend Aziatische hoornaars vangen en dat ook andere insecten onvermijdelijk zullen worden gevangen (Europese hoornaar met bruin-oranje poten, hommels, wespen...).

Ik verklaar de bijhorende richtlijnen te hebben gelezen en verbind mij ertoe de goede praktijken te volgen zoals vastgelegd in het protocol (Bijlage I). Tevens verklaar ik Bijlage IV te hebben gelezen en in staat te zijn de Aziatische hoornaar te herkennen.

Om de vangst van niet-doelsoorten en de impact van de vangst op de biodiversiteit te beperken, verbind ik mij ertoe:

- deel te nemen aan de informatiesessies georganiseerd door de coördinatoren;
- een door de vangstcoördinatoren goedgekeurd of ter beschikking gesteld valmodel te gebruiken, uitgerust met uitgangen voor kleine insecten, een ingangsverkleiner voor grotere insecten en een anti-verdrinkingssysteem;
- een zoet en alcoholisch lokaas te gebruiken (bier + wijn + fruitsiroop), dat ik maximaal om de 7 dagen vernieuw, en om de 3 dagen bij temperaturen boven 25°C;
- de val dagelijks te controleren, andere insecten dan de Aziatische hoornaar met gele poten vrij te laten na het plaatsen van de val in de koelkast (max. 1 uur bij 4°C), en de Aziatische hoornaars te doden (schaar of langdurige bevroering) met inachtneming van alle noodzakelijke veiligheidsmaatregelen;
- vallen uitsluitend te plaatsen op locaties die aantrekkelijk zijn voor de Aziatische hoornaar en waar reeds regelmatig hoornaars werden waargenomen (bv. nabij voormalige nesten, bloeiende honingdragende bomen en struiken, bijenkasten, waterpunten, huishoudelijke composthopen), na voorafgaand advies van de lokale coördinatoren, en de vallen horizontaal te plaatsen en uit de volle zon te houden;
- de vastgelegde vangstperiodes en de start- en stopmomenten die door de coördinatoren worden gecommuniceerd te respecteren en de vallen buiten deze periodes te verwijderen;
- wekelijks de vangstgegevens van de Aziatische hoornaar op mijn terrein over te maken aan de coördinatoren (locatie van de val en telling van gevangen Aziatische hoornaars evenals andere gevangen insecten).

Ik stem ermee in dat mijn persoonsgegevens worden gebruikt door de coördinatoren en de contactpersoon binnen de gemeente voor doeleinden van informatie, communicatie en coördinatie van de acties, evenals voor de statistische registratie van de vangst van de Aziatische hoornaar.

Ik verklaar deze charter te hebben gelezen, begrepen en aanvaard, en verbind mij ertoe deze na te leven.

Naam, voornaam, contactgegevens en handtekening:

Het is mogelijk zich als deelnemer aan de vangstcampagne te registreren en deze charter te ondertekenen bij groep F via deze link of QR-code: <https://groupef.org/inscr>

Bijlage III. Registratieformulier voor vangstgegevens

Voor elke vangstlocatie dient minstens wekelijks, en idealiter om de 1 à 2 dagen, een registratieformulier te worden ingevuld voor elke vangstperiode. Gelieve dit formulier zorgvuldig in te vullen en de resultaten binnen de vastgestelde termijnen (aan het einde van het vangstseizoen) over te maken aan de coördinatoren, via het door hen bepaalde kanaal (papier, QR-code, online formulier, enz.)

De dagelijkse vangsten kunnen hier worden geregistreerd: <https://groupef.org/capturefa> →

of via een papieren formulier:

Contactgegevens lokale referentiepersoon	
Contactgegevens coördinator(en)	

Persoonlijke gegevens

Naam, voornaam/voornamen	
Telefoon	
E-mail	
Postcode	

Vangstgegevens

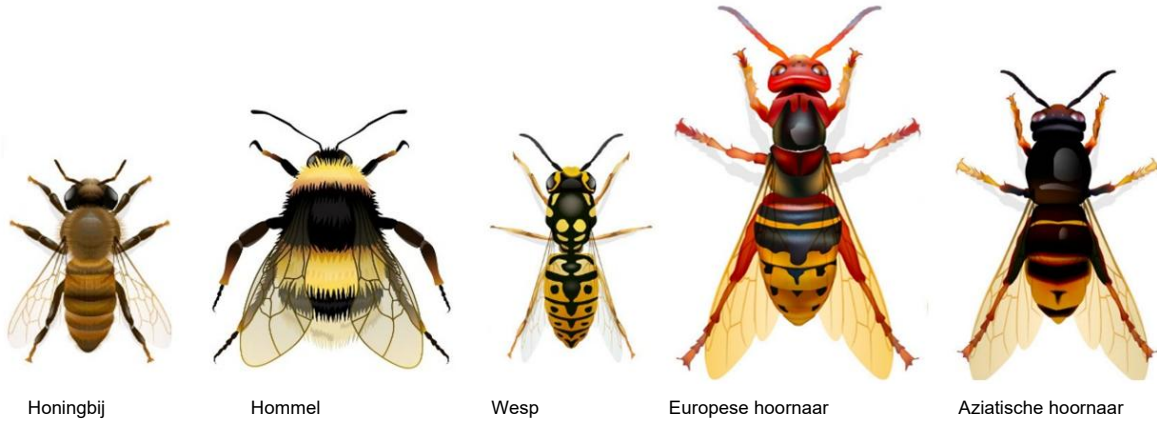
Locatie van de site (zo nauwkeurig mogelijk adres)	
Context	Tuin / Park / Bijenstand / Privéterrein / Schoolplein / Compost / Andere:
Type habitat in de omgeving (nat gebied, bosgebied, dichtbebouwde stad, landbouwgebied (weide, grasland...), ...)	
Aantal geplaatste vallen	
Type(n) val(len)	
Type(n) lokaas/attractief	
Vernieuwing van het lokaas (om de X dagen of datum)	
Vangstperiode (begin / einde)	

Registratie / aantal vangsten

Een insect wordt als gevangen beschouwd enkel indien het in de val vastzit en deze niet kan verlaten. Indien het insect vrij kan binnenkomen en verlaten, wordt het niet meegerekend, zelfs indien het aanwezig is op het moment van de controle. Een insect dat dood of in nood in de val wordt aangetroffen, wordt daarentegen wel als gevangen beschouwd.

Nr. van de val	Datum van controle	Aziatische hoornaar	Europese hoornaar	Wesp	Hommel	Andere insecten	Namen van andere insecten (indien gekend)	Opmerkingen of waarnemingen (bv. val verwijderd wegens meerderheid niet-doelsoorten)
----------------	--------------------	---------------------	-------------------	------	--------	-----------------	---	--

Bijlage IV. De Aziatische hoornaar herkennen

De honingbij is herkenbaar aan haar behaarde lichaam, inclusief de ogen, en aan haar kleurvariaties van oranje tot donkerbruin. Ze is forser en behaarder dan wespen en hoornaars. In vlucht beweegt ze zich rechtlijnig en snel, met een constant zoemend geluid, dat zachter is dan dat van hommels.

De hommelmel is een wilde bijensoort, gedrongen en robuust, volledig bedekt met dikke haren. Ze is ronder, groter en kleurrijker dan de honingbij en vertoont meestal zwarte en geel-oranje tinten, soms aangevuld met een witte of bruine band op het achterlijf. De kleurpatronen verschillen per soort. In vlucht is de hommelmel herkenbaar aan haar luide, lage en brommende zoemgeluid.

Belangrijkste hommelmelsoorten in Brussel:

De wesp is kleiner dan hoornaars en heeft een felgele lichaamskleur met zwarte strepen en een duidelijk uitgesproken “wespentaille”, met een slank en langgerekt achterlijf. Sommige soorten, zoals de boswesp, zijn donkerder en vertonen brede zwarte banden met smalle gele strepen. In vlucht is de wesp zeer beweeglijk, met snelle, nerveuze zigzagbewegingen, vaak in de buurt van mensen en voedsel.

De Europese hoornaar is groter dan de Aziatische hoornaar en heeft bruin-roodachtige poten en borststuk, met een geel achterlijf met zwarte strepen. De combinatie van zwart, geel en rood doet soms denken aan de kleuren van de Belgische vlag — een handige ezelsbrug om te onthouden dat deze soort inheems is. In vlucht oogt hij imposant en produceert hij een krachtig, diep brommend geluid.

De Aziatische hoornaar onderscheidt zich door zijn felgele poten, een oranje kop met een zwart voorhoofd, en een overwegend zwart borststuk en achterlijf, met één brede gele band. Hij wordt ook wel de hoornaar met gele poten genoemd vanwege de citroengele kleur van de uiteinden van de poten. In vlucht lijkt hij op een grote zwarte wesp met een opvallende oranje band, beweegt hij zich zwaarder en trager dan andere insecten en produceert hij een iets discreter zoemgeluid dan de Europese hoornaar.